

VLAAMSE RAAD

ZITTING 1986-1987

5 OKTOBER 1987

VOORSTEL VAN DECREET

— van de heer N. De Batselier —

houdende oprichting van provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

In Vlaanderen wordt het leefmilieubeleid in concreto gevoerd via opdrachten en initiatieven van de Administratie voor Ruimtelijke Ordening en Leefmilieu (AROL) enerzijds en van Vlaamse parastatalen die bevoegd zijn voor deelaspecten van het leefmilieu anderzijds. Wij doelen hier in het bijzonder op de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM), de Vlaamse Waterzuiveringsmaatschappij (VWZ) en de Waterzuiveringsmaatschappij van het Kustbekken (WZK).

Tot op heden hebben de burgers en de bedrijven, vooral de kleine en middelgrote ondernemingen (KMO's), om wie het uiteindelijk allemaal draait, een enorme drempelvrees voor administraties en besturen ; zij worden door hen als „ontoegankelijk” ervaren. De logge en complexe administratieve procedures die er gehanteerd worden en het feit dat administraties vaak aan dossierbehandeling doen enkel door de letterlijke toepassing van richtlijnen en wetten, zonder de concrete probleemsituatie te kennen, liggen hieraan ten grondslag. De onmogelijke opdeling nationaal-regionaal inzake leefmilieu, ingevolge de manklopende regionalisering van 1980 en de wildgroei van decreten en uitvoeringsbesluiten die hieruit is ontstaan, heeft ertoe geleid dat de burger niet meer op de hoogte is van zijn rechten en plichten in deze materie ; evenmin weet hij nog tot wie hij zich met een specifiek milieuprobleem moet richten. Bovendien ervaart

hij de handelingen van deze besturen als willekeurig en onherroepelijk, gelet op het feit dat eenzelfde bestuur vaak én adviesverlenende instantie én dossierbehandelende instantie zowel in eerste als in tweede aanleg is. Deze **rechter-en-partij**-situatie van de administratie maakt de burger machteloos in een conflictsituatie met de overheid en resulteert vaak in een zich blijven bewegen in de illegaliteit en in het bewust terzijde leggen van wettelijk voorgeschreven procedures.

Indien men de vigerende milieuwetgeving overschouwt, dan merkt men dat alle organen die belast zijn met een beslissingsbevoegdheid inzake leefmilieu, voor de uitoefening van hun bevoegdheden beroep kunnen doen op „**bijstand** bij wijze van advies” van andere bestaande en speciaal daartoe opgerichte instanties.

Zo kan de Gemeenschapsminister tot wiens bevoegdheid het leefmilieu behoort, zich in zijn besluitvorming laten bijstaan door de Vlaamse Raad voor het Leefmilieu ; de Bestendige Deputatie kan voor de uitoefening van haar **vergunning**-verlenende bevoegdheid beroep doen op het advies van een vijftal administraties en besturen en op gemeentelijk niveau werden gemeentelijke leefmilieudiensten in het leven geroepen.

Dergelijke „**bijstandsprocedures**” zijn tot op heden nog niet wettelijk ingebouwd voor de burger en waren nooit eerder het voorwerp van wetgevende initiatieven.

Het is in deze context dat ik de oprichting van provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu aan de orde stel. De voorkeur gaat uit naar „**ombudsdiensten**” om het **onafhankelijkheidsaspect** enerzijds en het hulpverlenings- of bijstandseffect anderzijds, te benadrukken. De ombudsdiensten voor leefmilieu worden opgericht per provincie, met arrondissementele zitdagen, om drie redenen :

1. omdat zich op dat niveau, op de bouwvergunning na, de vergunningverlening afspeelt ;
2. omdat de meeste toezichthoudende instanties **provinciaal** georganiseerd zijn ;
3. omdat tal van leefmilieuproblemen een meer dan louter gemeentelijke betekenis hebben.

De opdracht van de provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu kan globaal ondergebracht worden in de term „**hulpverlening**”. Elke bestuurder, zowel de burger als de KMO's, als de actiegroepen en verenigingen die een verbetering van het leefmilieu beogen, die zich beklaagt over het optreden of het nalaten op te treden van het bestuur, moet bij deze ombudsdienst terecht kunnen. De hulpverlening bestaat hierin dat de dienst de klacht onderzoekt, behandelt en uiteindelijk de klager adviseert en informeert over de gegrondheid of ongegrondheid van het optreden van het bestuur en over diens rechten, plichten en juridische actiemogelijkheden ter zake. Deze opdracht veronderstelt in de eerste plaats een onderzoek naar de concrete probleemsituatie en in de tweede plaats een wederzijdse samenwerking tussen de ombudsdienst enerzijds en het bestuur anderzijds, in die zin dat de dienst moet kunnen beschikken over alle dossiergegevens die het bestuur in zijn bezit heeft en dat de ombudsdienst de resultaten van zijn onderzoek bekendmaakt aan het bestuur dat deze opneemt als aanvullende of nieuwe dossiergegevens.

Naast een beschermingseffect tegen de technocratie en de willekeur van het bestuur en een effect van wegwijs maken, wordt met de oprichting van provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu een derde doelstelling bereikt : met name een grotere participatie en betrokkenheid van de burger bij het milieugebeuren. Door hun individuele aanpak en objectieve

behandeling van de door de burger aangebrachte problemen, los van alle door de besturen **daarrond** opgebouwde redeneringen, betekenen dergelijke ombudsdiensten een belangrijke stap in de richting van milieubewustwording van het individu.

Men moet ernaar streven deze bewustwordingsprocedure te versnellen, maar dan wel in een ruime sociaal-economische ruimtelijke context. Het feit dat zich tot op heden met grote regelmaat grotere en kleinere milieurampen voordoen die voor jaren onze samenleving kunnen hypothekeren, bewijst dat we nog een heel eind weg zijn van dit milieubewustzijn.

Teneinde de onafhankelijke werking van de provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu te kunnen garanderen enerzijds en een concrete, deskundige aanpak van alle aangebrachte probleemsituaties te realiseren anderzijds, wordt de ombudsman, die aangesteld wordt door de **Gemeenschapsminister** tot wiens bevoegdheid het leefmilieu behoort, op voordracht van de Gouverneur van de provincie waar de ombudsdienst wordt opgericht, bijgestaan door vier **stafmedewerkers**-deskundigen die onderlegd zijn op de diverse domeinen van het leefmilieu. Deze deskundigen worden aangesteld door de Gouverneur van de provincie waar de ombudsdienst wordt opgericht op voordracht van de ombudsman, en mogen geen deel uitmaken van de desbetreffende administraties.

Met de aanstelling door de Provinciegouverneur wordt vooral het „**onafhankelijkheidsaspect**” van de ombudsdienst benadrukt : naast de hoogste bestuurlijke macht in de provincie is de Gouverneur het meest onafhankelijke orgaan inzake leefmilieu en veiligheidsaspecten.

Wij zijn ervan overtuigd dat de oprichting van provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu voor de burger een goed alternatief is voor een beleid dat te uitsluitend gericht is op administraties en besturen, waarbij bureaucratie en technocratie vaak leidt tot inefficiëntie en willekeur en waar de inspraak en de zeggingskracht van de burger al te vaak wordt gehinderd.

N. DE BATSELIER

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 107quater van de Grondwet.

Artikel 2

Er wordt per provincie een ombudsdienst voor leefmilieu opgericht.

Artikel 3

De provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu hebben tot taak :

1. het verlenen van juridische, technische en administratieve bijstand aan burgers, bedrijven en actiegroepen die een bevordering van het leefmilieu beogen, in concrete probleemsituaties.

Deze bijstand kan allerlei vormen aannemen, van eenvoudige adviesverlening tot concrete hulpverlening

2. het verlenen van bijstand aan eenieder die zich beklaagt over het optreden of het nalaten op te treden van het bestuur ;

3. het informeren van besturen en administraties omtrent de resultaten van hun onderzoek van de aangebrachte probleemsituaties en klachten.

Ter vervulling van deze opdrachten kunnen de provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu beschikken over alle dossiergegevens die de besturen en administraties in hun bezit hebben.

Tevens kunnen zij voor de behandeling van die problemen welke een wetenschappelijk technische onderbouw vereisen, een beroep doen op het Vlaamse Wetenschappelijk Studie-, Onderzoeks- en Adviescentrum inzake Leefmilieuproblemen ten behoeve van de gemeenten en van de provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu.

Artikel 4

De provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu worden als volgt samengesteld :

— een ombudsman, die wordt aangesteld door de Gemeenschapsminister tot wiens bevoegdheid het leefmilieu behoort, op voordracht van de Gouverneur van de provincie waar de dienst wordt opgericht ;

— vier stafmedewerkers-deskundigen die onderlegd zijn op de diverse domeinen van het leefmilieu, en die worden aangesteld door de Gouverneur van de provincie waar de dienst wordt opgericht, op voordracht van de ombudsman. Deze deskundigen mogen geen deel uitmaken van de desbetreffende administraties.

Artikel 5

De provinciale ombudsdiensten voor leefmilieu worden gesubsidieerd door het Vlaams Gewest enerzijds, en door de provincies anderzijds.

N. DE BATSELIER
